

Singer, šivanje in petje

Marija Mojca Pungerčar se je z razstavo vrnila v Ljutomer, likovno in kulturno stičišče

V Sloveniji je zadnje čase opaziti izrazito decentralizacijo, vsaj kar se tiče likovne kulture. Vse več je izrazito dobrih razstav v galerijah in razstaviščih zunaj Ljubljane, kar je seveda pohvalno.

Do konca avgusta bo v Galeriji Anteja Trstenjaka v Ljutomeru na ogled razstava Marije Mojce Pungerčar z naslovom *Singer/Dislocated me*. Galerija deluje v okviru zavoda za kulturo in izobraževanje v Ljutomeru, kakor je povedal direktor zavoda Srečko Pavličič, od leta 1981. »Vsakoletni program obsega deset ali več zaključenih razstav likovnih umetnikov iz Slovenije in tujine. Desetletje trajajoč projekt *ex-tempore* je bil eden največjih v slovenskem merilu in je poleg same galerije uspešno promoviral celotno Prlekijo kot pokrajino, kjer ustvarjajo in živijo številni likovni umetniki ...« Leta 2000 so začeli nov projekt pod naslovom **Bienale slik malega formata**, prav letos bo spet jeseni (razpis bo objavljen mesec dni prej). Galerija prav tako prodaja umetniška likovna dela – na Glavnem trgu (mestna hiša).

Tudi Marija Mojca Pungerčar se je prijavila na razpis za samostojno razstavo, pravi pa, da jo je k temu navedel spomin na to, da je kot dijakinja šole za oblikovanje v tamkajšnji osnovni šoli prvič razstavljala. K skupinski razstavi v krogu sošolcev je takrat v glavnem prispevala fotografije. Posebna vloga Ljutomera v njenem življenju jo je tudi spodbudila k temu, da je razstavo zasnovala kot hommage, pot v preteklost. »Dotika se mojih korenin. V ljutomerski prostor, ki je obrobje v smislu odmaknjenosti od kulturnih centrov, sem vnesla vsebine iz nekega drugega obrobja na nasprotnem koncu Slovenije, iz dolenskega podeželja, od koder izviram. Razstava se nanaša na tradicijo in vrednote ruralnega okolja, pa tudi na žensko izročilo v nekdanjih lokalnih skupnostih.« Razstava pokaže dva njena projekta, *Dislocated me* iz leta 1995 in *Singer*, ki je nastal letos. Slednji daje pečat razstavi, z njim se ustvarjalka vrača v preteklost in obuja čase, ko je šivalni stroj obetal »osvoboditev« za žensko, dejansko pa je zaslužnil veliko število žensk v slabo plačano delovno silo, če pomislimo, koliko otrok in odraslih dela v državah tretjega sveta za še večje bogastvo velikih podjetij. Vendar je v *Singerju* še bolj poudarjena vloga tkanja, niti življenja, ki se zlahka prekine. Ko obiskovalec požene pedal šivalnega stroja, zasliši avtorico, ki mu odpoje slovensko ljudsko pesem o predici, ki bo »tanko nit storila, da ne bi pozabila, kako življenje nežno je, ki kakor nit pretrga se«. Tekstil in obleke so ji vedno pomenile veliko, na začetku kot moda, pozneje pa je to začela vključevati v umetniške projekte.

Tokrat je prvič izpostavila šivalni stroj kot orodje in tehnologijo izdelave oblačil povezala s poetično tradicijo ženskega rokodelstva.

Kaj ji pomeni obleka, kaj sproža v njej? »Nimam dokončne odgovora na to vprašanje, v oblačenju vidim tudi druge stvari, ki nimajo nič skupnega z modnimi trendi. Velikokrat naredim kaj povezanega z oblačenjem. Navdih za projekt *Singer* sem dobila, ko sem razmišljala, kaj imam najraje, in sem ugotovila, da sta to šivanje in petje. Zato je *Singer* kot moja ljubezenska izjava. V kombinaciji s projektom *Dislocated Me*, za katerega sem dobila navdih in izhodiščni material v fotografijah, ki jih je naredil moj oče, sem pri *Singerju* izpostavila materino dediščino, izročilo žensk pred mano.« Veseli jo tudi, da ji je kustos galerije, Anton Ratižojnik, dal proste roke pri oblikovanju razstave in podprl nekoliko drugačen pristop, kot so jih sicer navajeni v teh krajih. Kot zanimivost omenja, da so jo na otvoritvi počastili s pihalno god-

Foto Tomi Lombard

Marija Mojca Pungerčar

bo in pevskim oktetom, česar ni navajena, meni pa, da so na tak način »premešali naše 'lokalne pristope'«.« Opažam pa, da četudi je njeno ustvarjanje vseskozi prežeto z socialno noto, v njenih delih ni pridigarstva, ki ga nekateri umetniki, hote ali nehote, poudarijo v svojih delih. Prav nasprotno, pušča obiskovalcu, da ustvari svoj pogled, namesto pretirane resnobe pa da v ospredje humor. Je pa tudi ena redkih umetnic, ki svoja mnenja, ideje in poglede izraža zelo artikulirano. To lastnost je izpilila na magistrskem študiju videa in performansa na San Francisco Art Institutu. Vedno se ji je zdelo rahlo moteče, da ljudje dojemamo vizualne umetnike kot ustvarjalce, ki se ne znajo izražati ali se slabo izražajo. Rada pa ima besedni zaklad, ki je blizu tudi povprečnemu človeku, zato so ji blizu sproščene pop kritike oziroma poglede na umetnost. V Ljutomeru so tako naredili razstavo, ki je blizu vsakemu od nas, saj se dotika ne tako daljne zgodovine in obenem opozarja na sedanjost, ki nam ni vedno v prid in korist.

Semira Osmanagić